

VOOR ONZE VOGELS.

De L. worden tegenwoordig dagelijks gemiddeld 3000 „Lijsters aangevoerd, die voor 10 à 12 cents per stuk worden verkocht. De meesten gaan naar België en Frankrijk, de overige naar Holland.”

Toen ik bovenstaand sober courantenbericht las, kwam er voor de zooveelste maal een gevoel van weerzin bij me op, dat zoiets nog kan. En dat werd er niet beter op, toen ik me nog weer eens met de wet in de hand vergewiste, dat het mocht!

In onze jachtwet komen de lijsters er zuinig af: art. 21 bepaalt, dat het verboden is, „de strikken tot het vangen van lijsters lager te stellen, dan minstens één el boven den grond.” Of dit den lijsters ten goede komt, zou ik niet kunnen uitmaken; en ik ben niet in het bezit van de Memorie van Toelichting, die anders het vaststellen van deze alinea kon verklaren.

Maar in ieder geval blijkt uit genoemd artikel, dat lijsters vogelvrij zijn. Nu wordt het vangen door de „Wet tot bescherming van diersoorten, nuttig voor landbouw en houtteelt” beperkt tot de drie laatste maanden van het jaar. Ongelukkig evenwel valt daarin juist de maand October; d. i. de maand, waarin het door de levenswijze der lijsters mogelijk is, het strikken op groote schaal toe te passen. Het is dan nl. de tijd, dat deze vogels bij millioenen ons land „op den trek” passeeren.

Wanneer we de zaak geheel van utiliteitsstandpunt bezien, weet ik wel, dat er bij ons dus hoofdzakelijk Deensche, Skandinavische en Noordduitsche lijsters, merels en leeuwerikken (ook deze laatste worden genoemd in het betreffende wetsartikel) worden gevangen, die alzoo ten onzent gemiddeld voor geen dubbeltje aan schadelijk gedierte verdelgen in de paar dagen die ze op den klassieken „bodem der vrijheid” doorbrengen. Het financieel voordeel is op zoo'n manier misschien aan onzen kant.

Deze beschouwingswijze heeft echter hare bedenkelijke zijde; want ze ontleent ons het recht, iets te zeggen van die „gemeene” Spanjaarden, Zuid Franschen en Italianen, die „onze” lijsters en leeuwerikken wegvangen.

De „Vogelwet” is evenwel niet zoo inclusief materialistisch bedoeld, wat blijkt uit het volgende citaat van het begin der Memorie van Toelichting:

„Groot zijn de nadeelen, die aan veldgewassen en beplantingen worden toegebracht door insecten en ander schadelijk gedierte.

„Voor een goed deel is dit toe te schrijven aan de vervolging en verdelging van de natuurlijke vijanden van „dit gedierte, waaraan velen zich uit onwetendheid, baldadigheid, wreedheid of winstbejag schuldig maken. Reeds in „het begin dezer eeuw¹⁾ werd door een Italiaansch geleerde, „Dr. Piëtra Onorato, te Castellemonite, in eene bekronde „verhandeling aangetoond, dat bepaaldelijk de insecten- „etende vogels de onmisbare bondgenooten van den „landman zijn. In den laatsten tijd is de aandacht meer „algemeen op dit onderwerp gevestigd en wind de over- „tuiging veld, dat, indien aan de vernietiging van voor „landbouw of houtteelt nuttige dieren geen paal en perk „wordt gesteld, de treurigste gevolgen niet achterwege „zullen blijven. Herhaaldelijk en dringend is er dan ook „zooowel in publieke geschriften als bij adressen op aan- „gedrongen, dat ook hier te lande, evenals elders, ter „bestrijding van het kwaad, door den wetgever krachtige „maatregelen zouden worden genomen.

„Het belang van landbouw en houtteelt rechtvaardigt „reeds op zichzelf deze voordracht. Hoezeer ook het „zedelijk belang, bepaaldelijk van het op-

„komend geslacht, door beteugeling van „wreedheid bevorderd wordt, behoeft niet „te worden aangetoond.”²⁾

We zien het; de woorden van Minister Klerck, bijna een kwarteeuw geleden gebezigd, toen hij zijne Wet aan de Volksvertegenwoordiging voorstelde, zijn nog zoo actueel mogelijk. En we zouden, behoudens onze bezwaren tegen art. 3 van het Kon. Besluit, waarbij de lijst der beschermde vogels werd vastgesteld, tamelijk wel vrede kunnen hebben met deze wet, als... ze maar werd nageleefd.

Want werkelijk laat de Wet aan duidelijkheid en beslistheid niets te wenschen over: art. 1 zegt: „Het is verboden, in het wild levende zoogdieren of vogels, nuttig voor landbouw of houtteelt, te vangen, te dooden, te vervoeren, te koop aan te bieden, te verkoopen, af te leveren, of ten verkoop of ter aflevering in voorraad te hebben.”

En toch heb ik koolmeezen, pimpelmeezen, kuifmeezen, roodborstjes op het openbare marktplein ten verkoop aangeboden gezien; toch worden jaarlijks duizenden spreuwen, ja zelfs kievitens, gevangen.

Het gaat ten onzent vrijwel op dezelfde manier als tot voor weinige jaren in Saksen; daar bestond een wetsartikel, dat „uitdrukkelijk bepaalde, dat „Von allen Drosselarten „nur die sogenannten Krametsvögel (*Turdus pilaris* — „auch Wacholderdrossel, zie-mer oder zeumer genannt) den Jagdrecht unterliegen.” Niettegenstaande dus slechts kramsvogels (*T. Pilaris*) verkocht mochten worden, zag men deze slechts bij uitzondering, terwijl van de geheele lijstermassa 60% zanglijsters, 10% koperwieken, 10% merels en 15% mistelijsters als kramsvogels verkocht werden.

De „Ornith. Verein” had het succes, dat het Ministerie van Binnenl. Zaken de wet behoorlijk liet invoeren, terwijl de politiebeamten, die het toezicht moesten uitoefenen, vanwege genoemde ver-

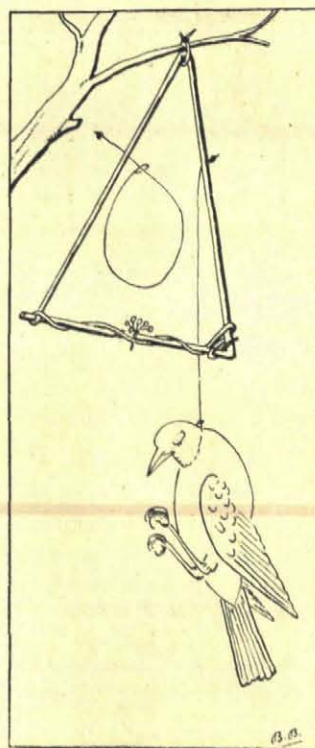
eeniging onderricht ontvingen, ten einde de door de wet beschermde vogels te leeren kennen.

In Wurtemberg behooren „alle Drosseln zu den Vögeln, die man weder fangen noch töten, und denen auch zum zweck des Fangens oder Tötens nicht nachgestellt werden darf.”

Het komt mij voor, dat ten onzent iets dergelijks kan worden gedaan, als in Saksen; en dan zijn de aangewezen corporaties daarvoor: de „Ornithologische Vereeniging”, de „Sophia-vereeniging”, de „Maatschappijen van Land- en Tuinbouw”, en last not least onze jeugdige, maar levenskrachtige „Ned. Nat. Hist. Vereeniging.” Ik voor mij vind niets paradoxaals in de uitspraak, dat op genoemde vereenigingen feitelijk de plicht rust, deze materie ter hand te nemen. En mochten zich nog andere corporaties groepen gevoelen, om steun te verlenen, wat graag.

¹⁾ De 19e eeuw.

²⁾ Spatieering van mij.

Van welken kant het initiatief komt, is overigens vrijwel onverschillig, als het maar komt, en er slechts kan worden gerekend op de onderlinge samenwerking der verschillende vereenigingen. De Ornithologische Ver. zal krachtens de zaakkennis harer leden vanzelf de lijn aan moeten geven, waarlangs de compagnie zich heeft te bewegen.

Het zal dan noodig zijn, de lijst van beschermde diersoorten uit te breiden. Verscheidene vogelsoorten zullen er aan worden toegevoegd; maar vooral ook wachten padden, kikkers, hagedissen en misschien ook mollen op bescherming. Thans staat de wetgever op het standpunt, dat een vogel alleen dan kan worden beschermd, als onomstootelijk vaststaat, dat hij nuttig is; ik zou zeggen, dat een diersoort recht heeft op bescherming, zoolang zijne schadelijkheid niet deugdelijk bewezen is. *)

En wie weet, mogelijk kan er dan ook eens een begin worden gemaakt met het nemen van wettelijke maatregelen tegen de „gruwelmode.” Er zijn al heel wat vertoogen gericht tegen de afschuwelijke gewoonte van een aantal vrouwen, om met het meest genoegelijke gezicht ter wereld een vogelkerkhof op haar hoeden rond te dragen. Maar behoudens de loffelijken uitzonderingen gaat eene groote menigte nog maar steeds door, met blij te geven van hare cynische ijdelheid en gevoellooze behaagzucht.

Te scherp gezegd? Neen, en nogmaals neen! Ik geef toe de mogelijkheid, dat iemand uit onnadenkendheid en onwetendheid geen besef heeft van het weerzinwekkende dezer mode; en in zoo'n geval komt het beter ik wel boven, als men zich niet meer kan verontschuldigen met: „Ik wist het niet!”

Doch het valt uiterst moeilijk, thans nog zoo'n verontschuldiging te accepteren; want keer op keer is er reeds lang tegen die, in 't wezen der zaak afgrijselijke, gewoonte geijverd, en niettegenstaande dat alles woekert het kwaad nog steeds op groote schaal voort.

Wij mogen dus veilig aannemen, dat er nog heel wat jaren moeten verlopen, eer de groote massa zich werkelijk bezwaard gevoelt, en er zich eene gewetenszaak van maakt, hetzij actief, hetzij passief medeplichtig te zijn aan die moordpartij op groote schaal.

Verondersteld, dat het zedelijkheidspeil onzer maatschappij mettertijd zoo hoog zou komen, dat elke wet in dit opzicht overbodig zou zijn, dan gaat het toch niet aan, daarop de arme vogeltjes zoo lang te laten wachten, en ze op zoo eigenaardige, humanitaire wijze te beloonen voor het zedelijk genot en het stoffelijk voordeel, dat ze ons verschaffen.

Kortom, ik voor mij ben doordrongen van de noodzakelijkheid, om in dezen ons Tolstoiaansch standpunt te verlaten, en „den booze te weerstaan.”

Bij wettelijken maatregel moeten de lui dan maar ge-noodzaakt worden, in deze zaak althans goed te zijn. Al zouden we om paedagogische redenen er de voorkeur aan geven, dat dit groeiproces der openbare moraliteit aan zichzelf kon worden overgelaten, onze vrienden de vogels kunnen niet wachten, en... onze vrienden de menschen ook niet.

Als altijd: van twee kwaden moeten we het ergste vermijden.

Amsterdam, October 1903.

B. Boon.

*) De Ornithologische Vereeniging heeft zich reeds tot de Regeering gewend met een adres, waarin de wensch wordt uitgesproken, in beginsel alle vogels te beschermen.

T.

SLOT VAN DE ADDERSTATISTIEK OVER 1903.

Met resultaat van ons onderzoek is in zoover gunstig dat met volkomen zekerheid is geconstateerd het overvloedig voorkomen ook na 1900 van deze vergiftige en gevaarlijke diersoort in ons land.

Alle opgaven van vindplaatsen en alle mededeelingen van belanghebbende lezers zijn in ons tijdschrift opgenomen tenzij ze in hoofdzaak overeenkwamen met reeds vermelde berichten, geen nieuwe mededeelingen bevatten van bijzonder aard of van te ouden datum bleken.

Ieder kan dus zelf de conclusies beoordeelen dan wij hier meenen te mogen trekken.

De adder is thans nog algemeen in vele streken van Drente, komt overvloedig voor tusschen de Hoofdvaart, 't Hooegeveensche kanaal en de grens van Groningen. In 't diluviale deel van deze provincie eveneens in Z.-O. Friesland tot aan de meeren. In Oost-Twente komen op verschillende uiteenliggende plaatsen de adders menigvuldig voor. In N.-Brabant (ten Zuiden en Oosten en niet ver van Breda) is het dier eveneens in groot aantal te vinden. Dan volgt in talrijkheid de Veluwe als vindplaats vooral de zuidzoom, zeldzamer om Apeldoorn, in enkele exemplaren tot bij Hattum en het hooge deel van Utrecht en Amersfoort tot Rhenen.

Uit Limburg zijn geen opgaven ingekomen; wat waarschijnlijk een gevolg is van de geringe verspreiding van ons tijdschrift in deze streken, daar indertijd, meer dan tien jaren geleden, adders gevonden zijn bij Mook en bij Maastricht. In Zuid-Limburg heb ik ze nergens kunnen vinden; de opgaven van vindplaatsen, ons mondeling verstrekt, bleken bij onderzoek vergissingen te zijn door verwarring met gladde slang en hazelworm. Ook de dorps bewoners kennen der adder niet, wel den naam.

De adder komt met groote waarschijnlijkheid nergens in 't alluvium ook niet in de duinstreek meer voor; anders waren er stellig berichten ingekomen.

Boschmieren en egels komen even vaak niet als wel tegelijk met adders voor, zoodat niets met zekerheid is te zeggen omtrent den grond van het volksgeloof, dat, waar boschmieren of egels leven, geen adders zijn te duchten. Het loopen met bloote voeten door kinderen, die boschbessen zoeken is en blijft dus voorloopig zeer gevaarlijk.

Dat de gevallen van vergiftiging met doodelijken afloop, blijkens de mededeelingen gering zijn, ligt hoofdzakelijk aan de schuwheid van den adder, (valt nooit het eerst aan) de nachtelijke levenswijs en de bekendheid met het gevaar ook door de eenvoudigste heibewoners. Een beet in den voet schijnt niet zoo noodlottig te zijn, als in den arm. Bekleede voeten of beenen loopen weinig of geen gevaar, daar de gifstanden zeer kort zijn. Dieren, schapen en honden, worden zeer dikwijls gebeten (Drente). De adder schijnt niet buiten heide en de bosschen te komen. Van mij toegezonden adders, vier levend en vele op spiritus waren op twee na alle wijfjes (bruin); ook de vele foto's waren naar vr. exemplaren genomen. Of hieruit blijkt dat wijfjes meer voorkomen? Geenszins; daar ik bij ervaring weet, dat in den heeten zomer het wijfje, dik en zwaar door de eieren, veel moeilijker vluchten kan.

Wie in 1904 nog mededeelingen kan doen van niet genoemde plaatsen, wordt dringend verzocht, die bij de Redactie in te zenden; aan 't eind van het volgende deel zal daarvan verslag worden gedaan. De laatste mededeelingen van 1903.

E. Hs.

